

آیین‌نامه اجرایی قانون مدیریت پسماندها

شماره : 28566ت30872هـ.

تاریخ : 1384.05.10

وزارت کشور سازمان حفاظت محیط زیست

هیأت وزیران در جلسه مورخ 1384.5.5 بنا به پیشنهاد شماره 1-57383 مورخ

1383.12.16 سازمان حفاظت محیط زیست و به استناد ماده (22) قانون مدیریت پسماندها

مصوب 1383، آیین‌نامه اجرایی قانون یادشده را به شرح زیر تصویب نمود:

آیین‌نامه اجرایی قانون مدیریت پسماندها

ماده 1. علاوه بر عبارات و اصطلاحات مندرج در ماده (2) قانون مدیریت پسماندها

مصوب 1383، عبارات و اصطلاحات زیر در معانی مشروح مربوط به کار می رود :

1- قانون: قانون مدیریت پسماندها مصوب 1383

2 - جداسازی: جدا کردن زباله ها از یکدیگر

3- بازیافت: فرآیند تبدیل پسماند به مواد یا انرژی قابل استفاده مجدد 4 کارگروه

ملی :

کارگروه ملی مدیریت پسماندها

- 5- صندوق: صندوق ملی محیط زیست (موضوع بند "ب" ماده (68) قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب 1383.)
- 6- مؤسسه استاندارد: مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران.
- 7- جزء ویژه: آن دسته از پسماندهای ویژه ایجاد شده توسط اشخاصی که عمدتاً تولید کننده پسماند عادی هستند.
- 8- سازمان: سازمان حفاظت محیط زیست.
- ماده 2. برای دستیابی به هماهنگی بین دستگاههای مذکور در قانون، کارگروه ملی با ترکیب زیر تشکیل می شود:
- 1 - رئیس سازمان حفاظت محیط زیست (رئیس کارگروه)
 - 2 - معاون وزارت کشور (رئیس سازمان شهرداریها و دهیاریهای کشور)
 - 3 معاون وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
 - 4 - معاون وزارت صنایع و معادن
 - 5 - معاون وزارت نفت
 - 6 - معاون وزارت نیرو
 - 7 - معاون وزارت جهاد کشاورزی
 - 8 - معاون مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران
 - 9 - معاون سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران
 - 10 - معاون سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور
 - 11 - معاون شهرداری تهران
 - 12 - معاونان سایر دستگاهها حسب مورد

تبصره - کارگروه استانی جهت هماهنگی در سطح استان با ترکیب مدیران دستگاههای مذکور در استان به مسؤولیت معاون امور عمرانی استانداری و دبیری مدیرکل دفتر شهری و روستایی استانداری تشکیل می گردد.

کارگروه مذکور می تواند در صورت لزوم کارگروههای شهرستانی را با ترکیب مشابه به مسؤولیت معاون فرماندار در سطح شهرستانها تشکیل دهد.

ماده 3 - وظایف کارگروه ملی با رعایت قانون به شرح زیر می باشد:

1 - تدوین، تنظیم و بازنگری جداول فهرست پسماندهای موضوع تبصره (2) ماده (2) قانون برایتصویب در شورای عالی حفاظت محیط زیست.

دستگاهها باید فهرست پسماندهای ویژه موردنظر خود را به کارگروه ملی اعلام نمایند و دستگاههای پیشنهاد دهنده در هنگام بررسی موارد پیشنهادی خود با حق رای در کارگروه حضور می یابند.

2 - ایجاد هماهنگی بین دستگاهها، برای پیشنهاد استانداردهای مقرر در قانون به مؤسسه استاندارد.

3- ایجاد هماهنگی بین دستگاههای مجری قانون در اجرای امور فرهنگی، آموزشی و اطلاع رسانی.

4- پیشنهاد اصلاح فهرست موضوع ماده (12) آیین نامه ناظر بر اخذ هزینه های بازیافت از تولیدکنندگان و واردکنندگان.

5- پیشنهاد برای گسترش استفاده از مواد اولیه بازیافتی.

6- پیشنهاد ضوابط و دستورالعملهای مربوط به :

الف- دفع، پردازش و بازیافت پسماندها

ب- حدود تشخیص پسماندهای ویژه پ شیوه های تولید و مصرف به نحوی که پسماند کمتری ایجادشود.

ت- چگونگی واگذاری مدیریت اجرایی پسماندها به اشخاص حقیقی و حقوقی متقاضی سرمایه گذاری در امور مدیریت پسماندها.

7 - ارایه سایر پیشنهادها مرتبط با مدیریت پسماندها.

ماده 4 - مدیریت های اجرایی پسماندهای عادی باید طرح جامع و تفصیلی مدیریت پسماند

را به گونه ای تهیه کنند که در مراکز استانها و همچنین شهرهای با جمعیت بیش از یک

میلیون نفر تا پایان سال 1390 و در سایر شهرها و روستاها تا پایان سال 1392، همه

پسماندهای عادی را به صورت تفکیک شده جمع آوری نمایند.

تبصره 1 - طرح جامع یادشده در کارگروه تبصره ماده (2) این آیین نامه و طرح تفصیلی

آن در شورای اسلامی مربوط تصویب می شود.

تبصره 2 - جزء ویژه پسماندهای عادی و کشاورزی، پسماند عادی محسوب نشده اما

مدیریت اجرایی آن به عهده مدیریت اجرایی پسماند عادی می باشد که در برنامه راهبردی

مدیریت پسماند عادی، اجزای آن پیش بینی خواهد شد.

تبصره 3 - اعتبارات مورد نیاز برای آموزش و اطلاع رسانی پسماندها توسط وزارت کشور

(سازمان شهرداریها و دهیاریهای کشور) تامین خواهد شد.

ماده 5 - وزارت کشور باید با هماهنگی سازمان شیوه نامه های اجرایی مدیریت

پسماندهای عادی و کشاورزی و پسماند ویژه تبدیل شده به پسماند عادی از قبیل تولید،

ذخیره سازی، جمع آوری، جداسازی، حمل و نقل، بازیافت، پردازش و دفع را با رعایت

ماده (11) قانون، شش ماه پس از ابلاغ این آیین نامه تهیه وبه مورد اجرا گذارد.

تبصره - شیوه نامه های موضوع این ماده پس از تهیه و انتشار در روزنامه رسمی جمهوری اسلامی ایران به منزله اعلام بوده و لازم الاجرا می باشد.

ماده 6. وزارت کشور موظف است:

1- ضوابط، مقررات و دستورالعملهای قانونی را به مدیریتهای اجرایی پسماند عادی و شوراهای اسلامیابلاغ نماید.

2- بانک اطلاعاتی مدیریت پسماندهای عادی و کشاورزی را تهیه و برای تکمیل بانک اطلاعاتی جامع پسماندها به سازمان ارایه نمایند.

3- محل دفع پسماندهای عادی را براساس ضوابط زیست محیطی و با هماهنگی سازمان و وزارت جهادکشاورزی تعیین نماید.

4- شیوه نامه انعقاد قرارداد و ارجاع عملیات مدیریت پسماند به اشخاص حقیقی و حقوقی ذیصلاح راتهییه نماید.

5- شیوه نامه های اجرایی سازماندهی اشخاص حقیقی و حقوقی که قبل از تصویب قانون و آیین نامه درعملیات مدیریت پسماند عادی فعالیت داشته اند را تهیه نماید.

6- با وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی در تهیه شیوه نامه موضوع ماده (5) قانون همکاری نماید.

ماده 7- محل های دفع تعیین شده پسماندها در صورت لزوم ، با اجرای مفاد قانون نحوه خرید و تملک دراختیار مدیریتهای اجرایی پسماندها قرار گرفته تا طبق ضوابط و مقررات مربوط بهره برداری گردد.

ماده 8 - تولیدکنندگان پسماند عادی و اشخاص حقیقی و حقوقی مسئول مراکز و مجتمع هایی که پسماند عادی تولید می کنند، از قبیل ساکنین منازل، مدیران و متصدیان

مجتمع ها و شهرکها، اردوگاهها،سربازخانه ها، واحدها و مجتمع های تجاری، خدماتی، آموزشی، تفریحی و تفرجگاهی در قبال مدیریت اجرایی پسماند عادی پاسخگو بوده و ملزم به رعایت مقررات و شیوه نامه های آیین نامه می باشند.

ماده 9 - کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی که مبادرت به عملیات ساختمانی و عمرانی از هر قبیل در سطحشهر، روستا و بخش می نمایند، باید مقررات و شیوه نامه های مربوط در خصوص جداسازی، ذخیره و انتقال نخاله های ساختمانی را رعایت نمایند.

ماده 10 - بخشدارها باید براساس شیوه نامه های ارسالی از طرف وزارت کشور نسبت به جمع آوری،حمل و دفع پسماندهای عادی بین راهی از قبیل پسماندهای رستورانها، پمپ بنزین ها و سایر تاسیسات اطراف راهها و حریم راهها اقدام نمایند.

تبصره. راهدارها باید در مدیریت پسماندهای حریم جاده ها و اماکن بین راهی با بخشداری ها همکاری نمایند.

ماده 11. کلیه مراکز تولیدکننده پسماندهای ویژه همچنین تولیدکنندگان جزء ویژه پسماند عادی(خانگی) باید نسبت به جداسازی پسماندهای ویژه از پسماندهای عادی در محل تولید اقدام نمایند.

ماده 12. تولیدکنندگان و واردکنندگان اقلام مشروح زیر باید پسماند حاصل از کالا های خود را باز یافتنمایند.

در صورتی که نتوانند به این امر اقدام نمایند، باید برابر نیم در هزار ارزش کالا را همزمان با فروش و یا ورود به صندوق پرداخت نمایند.

صندوق باید به نسبت باز یافت پسماند حاصل از هر یک از اقلام مزبور، مبالغ دریافتی را در اختیار واحدهای باز یافت کننده آن قلم از پسماند قرار دهد.

متخلفین به مجازاتهای تعیین شده در ماده (16) قانون محکوم خواهند شد.

1 - مواد پلیمری از قبیل پلاستیکها، PEP و لاستیک

2- کالاهای شیشه ای، کریستال

3- اشیای ساخته شده از فلزات ساده و آلیاژی

4 - اشیای ساخته شده از چوب و نئوپان

5- کالاهای ساخته شده از کاغذ و مقوا

6- انواع روغنهای روانکار

7- کالاهایی که حداقل از دو جزء شیشه، فلز، پلیمر، سلولز تشکیل شوند.

8 - لوازم برقی و الکترونیکی

9 - انواع مصالح ساختمانی از نوع کانی های غیر فلزی

تبصره 1. واحدهای تولیدی که از مواد اولیه بازیافتی استفاده می کنند، به ازای

استفاده از اینگونه مواد از پرداخت مبلغ تعیین شده معاف خواهند بود.

تبصره 2. واحدهای تولیدی که محصولات خود را صادر می کنند و یا واردکنندگانی که

کالای خود را مرجوع می کنند، به ازای میزان کالای صادر شده و یا مرجوعی، از پرداخت

مبلغ تعیین شده معاف خواهند بود.

تبصره 3. تجدیدنظر در اقلام و مبلغ مذکور حسب مورد پس از طرح در کارگروه ملی با

پیشنهاد سازمان و تصویب هیأت وزیران خواهد بود.

ماده 13. تولیدکنندگان، واردکنندگان و کسانی که مسوولیت بسته بندی مواد و

محصولاتی که منجر به ایجاد پسماندهای ویژه می گردند (از جمله سموم و کودهای

شیمیایی) باید نحوه استفاده، نگهداری، حمل و نقل و دفع پسماندهای حاصل از مصرف و

نیز اشیاء و موارد آلوده شده به آنها را پس از تایید مراجع ذی ربط، بر روی بسته بندی درج نمایند.

ماده 14. وزارت اموراقتصادی و دارایی باید از طریق گمرکات، از ورود کالاهایی که بر اساس فهرست اعلام شده از سوی سازمان، دارای پسماند ویژه غیرمجاز می باشد جلوگیری نماید.

ماده 15 - سازمان باید نسبت به تدوین فهرست کالاهایی که پس از مصرف، پسماند بیشتر یا پسماند باباز یافت مشکل تر و یا پسماند خطرناک ایجاد می کنند اقدام و شیوه نامه نحوه مدیریت آنها را تهیه و حسبمورد به دستگاه ذی ربط اعلام نماید.

ماده 16 - مؤسسه استاندارد باید ظرف یکسال پس از ابلاغ این آیین نامه استانداردهای زیر را تدوین نماید:

- 1 - استاندارد کاغذ و پلاستیک بازیافتی و موارد مجاز استفاده آنها از جنبه های فنی و بهداشتی .
 - 2 - استانداردهای کود آلی به خصوص کود کمپوست حاصل از پردازش پسماندهای عادی و کشاورزی.
 - 3- استاندارد تاسیسات و تجهیزات مرتبط با مدیریت پسماندها از جمله دستگاههای زباله سوز و نوع پسماندهای مورد پذیرش از جنبه فنی و بهداشتی.
 - 4- استاندارد علائم نشان دهنده نوع و جنس پلاستیکها و نیز پلاستیکهای قابل تجزیه در طبیعت.
 - 5- استاندارد سایر مواردی که حسب مورد از سوی کارگروه ملی پیشنهاد می شود.
- ماده 17 - واحدهای بازیافت که با ضوابط زیست محیطی سازمان تطابق داشته باشند، از

حداکثر تسهیلاتی که برای احداث و ادامه فعالیت واحدهای صنعتی در نظر گرفته می شود برخوردار خواهند بود.

تبصره 1. در صورت پرداخت هرگونه یارانه یا تعلق نرخ ترجیحی برای حمایت از انواع

کود شیمیایی، کودهای کمپوست نیز به همان میزان بهره مند خواهند شد.

تبصره 2. وزارت نیرو باید برق حاصل از بازیافت را بر اساس تصویب نامه شماره

16825 ت 33188 مورخ 1384.4.8 خریداری نماید.

ماده 18- سازمان مدیریت و برنامه ریزی باید با همکاری دستگاههای اجرایی ذی ربط در

هر مورد، نسبت به تشخیص صلاحیت مشاوران و پیمانکاران ذی صلاح حقیقی و حقوقی اقدام

نماید..

ماده 19- تولیدکنندگان پسماندهای ویژه مندرج در جدول شماره (1) ملزم به کاهش

مقدار و یا شدت آلودگی پسماندها مطابق جدول مذکور بوده و باید پسماند تولیدی و

ظرفیت فعالیت خود را در فرمهای اظهارنامه ثبت و به سازمان گزارش نمایند.

جدول مذکور حسب مورد با پیشنهاد سازمان (کارگروه ملی) و تصویب هیأت وزیران قابل

تغییر می باشد.

متخلفین از مفاد این ماده به حداکثر مجازات مقرر در ماده (16) قانون محکوم خواهند

شد.

سازمان باید ظرف شش ماه پس از ابلاغ این آیین نامه، نسبت به تهیه فرمهای

اظهارنامه مربوط اقدام نماید.

جدول شماره (1):

موضوع ماده (19) میزان پسماند و یا مشخصات آن نوع پسماندها تولید کنندگان پسماند

حداکثر تا 20 درصد وزن روغن پایه تولیدی مجموع پسماندها واحدهای تصفیه دوم روغن
حداکثر تا 2.5 درصد وزن کلر تولیدی پسماندهای جیوه ای خشک واحدهای کلر الکالی با سل
جیوه حداکثر تا 4 برابر وزن روی تولیدی مجموع پسماندها تولید روی به روش انحلال در
اسید

ماده 20 - کلیه تولیدکنندگان، واردکنندگان و توزیع کنندگان کالاو مواد باید
مشخصات، مقدار و نحوه مدیریت پسماند ویژه خود را به شرح مندرج در اظهارنامه، به
سازمان و دستگاه ذی ربط ارایه نمایند.
متخلفین از مفاد این ماده به مجازاتهای مقرر در ماده (16) قانون محکوم خواهند شد.
ماده 21 - پسماندهای دامپزشکی به عنوان پسماندهای ویژه کشاورزی، مشمول ماده (11)
قانون می باشند.

ماده 22. سازمان باید با رعایت ماده (11) قانون، براساس کمیّت و کیفیت پسماندهای
ویژه صنعتی، محلهای مناسب دفع آنها را مطالعه و به وزارتخانه های کشور و صنایع و
معادن پیشنهاد نماید.

ماده 23- سازمان باید ضوابط زیست محیطی محلهای دفع و دفن پسماندها اعم از ویژه و
عادی راتعیین و به دستگاههای ذی ربط اعلام نماید.

ماده 24. سازمان حسب مورد مرجع تشخیص حد تبدیل پسماند ویژه و عادی به یکدیگر
براساس تعیین میزان و غلظت عامل خطرناک در پسماند می باشد.

ماده 25. دستگاههای ذی ربط باید قبل از صدور مجوز دفن زباله ها و پسماندها
نسبت به استعلام و اخذ تاییدیه وزارت نیرو در زمینه عدم تاثیرپذیری منابع آبی
اقدام نماید.

ماده 26. سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور باید در شرح خدمات مشاوران تهیه کننده طرحهای توسعه و عمران، اجرای تبصره (1) ماده (12) قانون را منظور نماید.

ماده 27 - وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی باید تا شش ماه پس از ابلاغ این آیین نامه، معیارها و ضوابط موضوع ماده (5) قانون را تهیه و ابلاغ نماید.

ماده 28- مدیریت اجرایی پسماندها باید از خدمات کارشناسان و متخصصین واجد شرایط بطورترجیحی بهداشت محیط و محیط زیست) استفاده نمایند.

ماده 29 - مراجع مسئول موضوع ماده (7) قانون مدیریت پسماندها، به منظور کنترل انتشار آلودگی های ناشی از انتقال زباله ها و پسماندها به منابع آبی به ویژه منابع تامین کننده آب شرب، از دفع پسماندهای موجود در آبراهه ها، منابع آبی و مخازن پشت سدها جلوگیری نمایند.

ماده 30 - سوزاندن پسماند در محیط آزاد و یا در پسماند سوزهای غیر استاندارد و مغایر با ضوابط و شیوه نامه های مربوط، ممنوع است.

ماده 31 - تخلیه کنندگان پسماندهای ویژه در اماکن غیرمجاز و همچنین خودروهای تخلیه کننده پسماندهای ویژه حسب مورد، به حداکثر مجازاتهای تعیین شده در مواد (16) و (20) قانون محکوم خواهند شد.

ماده 32 - سازمان باید تا یکسال پس از ابلاغ این آیین نامه، بانک اطلاعاتی جامع پسماندها را با همکاری دستگاهها و مدیریتهای اجرایی ذی ربط تهیه نماید.

ماده 33 - نقل و انتقال درون مرزی پسماندهای ویژه، تابع آیین نامه اجرایی حمل و نقل مواد خطرناک(موضوع تصویب نامه شماره 44870ت22029هـ مورخ 1380.12.27 هیأت وزیران) و اصلاحیه های بعدی آن خواهد بود.

ماده 34- کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی که مبادرت به نقل و انتقال برون مرزی پسماندهای ویژه می‌نمایند باید مفاد کنوانسیون بازل را رعایت نموده و اطلاعات لازم را در اختیار سازمان (مرجع ملی کنوانسیون بازل) قرار دهند.

اشخاص حقیقی و حقوقی که مفاد کنوانسیون را رعایت نکنند یا اطلاعات نادرست به سازمان ارایه نمایند به حداکثر مجازاتهای تعیین شده در ماده (16) قانون محکوم خواهند شد.

ماده 35 - زباله های دریایی و مصالح لایروبی دریایی تابع ضمیمه پنجم کنوانسیون MARPOL وکنوانسیون دفع مواد زاید در دریا بوده و کارگروه ملی باید در تدوین ضوابط و شیوه نامه های مربوط، مفادکنوانسیون مزبور را لحاظ نماید.

ماده 36 - نیروهای انتظامی و مامورین سازمان، همچنین مامورین وزارت کشور، شهرداریها، دهیارهاو بخشداریها در صورتی که وظایف ضابطین قوه قضاییه را زیرنظر دادستان تعلیم گرفته باشند از لحاظ اجرای قانون و آیین نامه و شیوه نامه های ناشی از آن در ردیف ضابطین قوه قضاییه قرار می گیرند.

وزارتخانه های کشور و دادگستری باید زمینه های آموزش، تنظیم و تدوین شیوه نامه نحوه اقدام ماموران مذکور را فراهم آورند.

مامورین وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، وزارت جهادکشاورزی، وزارت نیرو باید نسبت به شناسایی، گزارش و پیگیری از تخلفهای مرتبط با این قانون اقدام نمایند.

ماده 37 - دستگاههای مذکور در تبصره ماده (6) قانون، باید در اجرای تکالیف این تبصره، برنامه سالانه خود را تنظیم و اعتبارات لازم را پیش بینی تا در قانون

بودجه گنجانده شود.

ماده 38 - سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور باید اعتبارات لازم جهت اجرایی شدن

این آیین نامه را در لوایح بودجه پیش بینی نماید.

ماده 39 - دستگاههای مشمول ماده(21) عبارتند از:

وزارت کشور(بخشداریه)،سازمان شهرداریها و دهیاریهای کشور(شهرداریها و دهیاریها)،

سازمان حفاظت محیط زیست، وزارت جهادکشاورزی، وزارت صنایع و معادن، وزارت

بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و وزارت راه و ترابری.

محمدرضا عارف - معاون اول رییس جمهور